

domeniile Dreptului: un sistem juridic de ordin realist și socialist înlocuiește sistemul anterior de ordin metafizic și individualist.

Vechiul sistem de drept public se baza pe două idei: 1) Ideia de suveranitate a statului, suveranitate avînd ca titular originar națiunea personificată și constituită pentru stat un drept subiectiv. 2) Ideia de drept natural inalienabil și imprescriptibil al individului—constituind pentru el un drept subiectiv.

Dreptul subiectiv al individului e anterior statului, opunîndu-se dreptului subiectiv al statului, care-i obligat să se organizeze astfel încît să proteje cît mai bine drepturile individuale. Pentru asta statul trebuie să înființeze servicii de răsboiu, de poliție și de justiție.

Acesta e întregul sistem subiectivist, metafizic și imperialist al revoluției franceze.

Cu toată pretenția de adevăr etern, acest sistem s'a transformat pe încetul. Treptat se afirmă adevărul că omul individual e o creație a spiritului, că noțiunea de drept presupune viață socială și deci omul nu poate avea drepturi individuale anterioare statului; drepturile lui nu pot să izvorască decît tot din societate. Pe de altă parte economia națională se substituie economiei domestice. Și atunci o serie nouă de instituții și servicii industriale trebuie organizate și asigurate. Ceia ce apare acum pe primul plan nu mai e puterea de a comanda a statului, ci obligațiunea de a îndeplini anumite datorii; cei care dețin puterea n'au un drept subiectiv de putere publică, ci datoria de a întrebuița puterea pentru a organiza serviciile publice. Noțiunea de serviciu public devine noțiunea fundamentală a dreptului public modern.

Astfel se poate spune că dreptul public este *dreptul obiectiv* al servi-

ciilor publice, bazat pe noțiunea de *funcție socială* a guvernanților.

Autorul analizează apoi această evoluție în ce privește diferite instituții și principii de drept public.

În rezumat, această evoluție are ca rezultat înlocuirea noțiunii de drept subiectiv al statului, cu noțiunea realistă de funcție socială. Și dacă în ce privește dreptul civil (*Transformations générales du droit privé*) Duguit găsește adversari serioși, care fără a nega dezvoltarea noțiunii de funcție socială—noțiune de altfel focundă în efecte—susține că ea n'a poate exclude noțiunea de drept subiectiv al individului; în dreptul public obiecțiunile pot fi mai ușor înlăturate.

Și acum termin cu o citație.

Analizînd această evoluție în ce privește *legea*, care în vechiul sistem ea emanație a voinței suverane a statului, nu putea fi obiectul unei critici conțencioase, arată că acum concepția după care justiția poate aprecia constituționalitatea legilor e din ce în ce mai mult admisă și aplicată:

„Aceiași soluțiune a fost de curînd adoptată de tribunalul de Ilfov (București) la 2 Februar 1912 și de Curtea de Casație a Romîniei, care a confirmat sentința (16 Mart 1912). Aceste deciziuni sînt remarcabil redijate.“

„Excepțiunea de neconstituționalitate fiind astfel opusă, tribunalul de Ilfov a declarat-o recevabilă și fondată, prin o sentință foarte clar și foarte puternic motivată.“ (pag. 100—101).

A. G. C.

* * *

R. H. Best and C. K. Ogden. *The Problem of the Continuation School*. London, 1914.

Atențiunea ce defunctul rege Carol acorda meseriașilor industriali este dovedită de mai multe fapte. Mai întăiu, el însuși învățase o meserie (timplăria) cu care se ocupa de aproape în tinerețe. Apoi, pe toate domeniile Co-

roanei a căutat să dezvolte o oarecare industrie și chiar avorea sa privată a plasat-o în multe întreprinderi industriale naționale.

Mai acum un an a dăruit o sumă însemnată pentru con-struirea șpitalului „Principele Nicolae” din Azuga, destinat muncitorilor industriali și meseriașilor de pe valea Prahovei, pe care l-a dăruit Casei Centrale a Meseriilor. Toate aceste fapte vor rămâne însă pe planul al doilea, față de enorma importanță ce o poate căpăta pentru țară, noua Fundațiune prevăzută în testamentul Său, privitoare la înființarea în București a unei noi școli pentru meseriași, după modelul celor din München. Acest institut este merit a revoluționa la noi învățămîntul meseriilor, îndrumîndu-l pe calea cea mai rodnică, singura care va putea avea drept urmare progresul tehnic și cultural al meseriașului român și puțința lui de a concura în mod eficace pe cei străini.

Rîndurile următoare sînt o încercare fără pretenții de a contribui la cunoașterea acestui sistem de învățămînt și a importanții lui, în așteptarea studiilor serioase asupra acestei chestiuni, ce nu vor întîrzia să apară, ca o urmare firească a înființării noului institut.

Sistemul de școale pentru meseriași, despre care e vorba aici, este opera unui pedagog bavarez G. Kerchensteiner, care și-a cîștigat prin aceasta o reputațiune universală. Străini din toate țările din lume au venit să viziteze aceste școli, iar cărțile sale în care și-a expus sistemul, au fost traduse în mai multe limbi străine. Astfel, chiar anul acesta, a apărut un mic volum, cuprinzînd impresiile a doi Engleji care au studiat organizarea acestor școli. Volumul este intitulat „*The Problem of the Continuation School*” și dintre autorii lui R. H. Best și C. K. Ogden, ultimul este traducătorul în englezește al operei principale a lui Kerchen-

steiner „*Die Grundfragen der Schulorganisation*”.

Să vedem acum care sînt ideile conducătoare ale sistemului de învățămînt al lui Kerchensteiner.

Un prim punct fundamental este că, într'o țară democratică, învățămîntul nu trebuie să se mărginească la a da posibilitatea unei minorități talentate din copii să se urce la situațiuni mai înalte; învățămîntul public trebuie să tindă a da marelui majorități a copiilor care vor constitui masele populare viitoare, cîtîtime de educație a mînații și sufletului necesare ca să devie buni cetățeni ai Statului; sau ca să întrebuițăm felul de exprimare al autorului, să înceteze de a avea o „funcțiune individuală” pentru a deveni în „funcțiune socială”.

În acest scop, școala primară (chiar cu opt clase, cum e la München) nu este suficientă, de oare-ce copiii o părăsesc prea devreme și învățămîntele căpătate se pierd până la majoritate.

E deci nevoie absolută de *continuarea* învățaturii căpătate în școala primară pentru toată lumea, chiar și pentru acei care intră imediat în lupta pentru existență.

Școlile lui Kerchensteiner sînt tocmai școli de continuare (*Fortbildungsschulen*) pentru acești copii.

Toată educațiunea în aceste școli se învîrtește în jurul profesiunii elevului. Căci prima condiție ce trebuie să îndeplinească un bun cetățean, este ca prin munca lui să folosească obștii. El trebuie deci să-și cunoască bine meseria și școala trebuie să dezvolte în într'însul plăcerea de a munci în meseria ce și-a ales.

Situația ucenicilor în mai toate profesiunile a stabilit însă demult convingerea că la prea puțini patroni se atinge acest rezultat. Este deci necesar ca ucenicul pus adesea la munci neinteresante pentru el, de către patron, să capete o educație profesională mai

sistematică, frecventînd cîteva ore pe săptămîină o școală de continuare.

Existau de mai de mult școli de continuare facultative în multe orașe, dar pe deoparte ele erau frecventate numai de ucenicii și tinerii de condiție ceva mai bună, neîntinzîndu-și influența asupra maselor celor mai adînciale populației muncitorești; pe de altă parte învățătura ce se poate da în orele de seară, după oboseala unei zile întregi de muncă adesea oboșitoare, este aproape fără folos.

Școlile moderne de continuare sînt urmate în cursul zilei; ele sînt și obligatorii. Programul cuprinde 6-7 ore pe săptămîină, împărțite în deobște în două după-amieze. Acest lucru este posibil numai grație legii care a introdus obligativitatea. Art. 120 din codul industrial german prevede că patronii sînt obligați să acorde salariilor lor mai tineri de 18 ani timpul cerut de autorități pentru a urma o școală recunoscută de comună sau de stat ca școală de continuare, dacă nu există în legea statului respectiv poate fi impusă și de comună.

Grație acestor dispoziții legale, s'au putut organiza sistematic școlile de continuare din Munchen. Ele sînt frecventate de 9000 băieți și întrebuințază 110 profesori de carieră și 300 profesori ajutori.

Administrația se face de către organe reprezentînd comuna, *corporafia respectivă* și însuși școala (corpul profesoral). Școlile sînt alcătuite pe profesioni. În Munchen sînt 52 de școli de continuare profesionale 12 generale pentru cei fără servicii definitive.

Pentru funcționarea unor școli este necesară existența numai a 20 elevi din acea profesiune; unde acest număr nu poate fi împlinit, elevii sînt dați la școlile meserilor celor mai similare.

Faptul că fiecare profesiune își are școala ei și că corporafia are un rol în conducerea școlii, a făcut ca pa-

tronii să se supue foarte repede obligațiunii supuse de lege de a lăsa pe ucenici să urmeze cursurile, ba patronii mai conștienți de interesele lor superioare au ajuns să susție școlile prin sacrificii voluntare, dăruind materiale, mașini, etc..

În afară de învățămîntul propriu zis al meșteșugului, care ocupă 2-3 ore pe săptămîină, se predau în aceste școli noțiuni de aritmetică și contabilitate, noțiuni despre unelte, mașini și materiale, desenul industrial și în fine cursuri de igienă și de educație cetățenească. Orice penderie este însă exclusă în acest învățămînt; totul se învîrtește pe nesimțite în jurul meseriei.

La aritmetică se fac calcule de de-vize și facturi de la cele mai simple la cele mai complicate, care se ivesc în practica meseriei. În ce privește desenul industrial se desenează modele ce urmează să se lucreze în atelier. Educația cetățenească se începe cu studiul istoriei profesiei, a intereselor ei generale, cu chestiunea asociațiunii profesionale, trecînd în urmă la interesele Statului. Elevii sînt învățați să lucreze în echipe; în ultimii ani s'au făcut încercări să se organizeze o societate de ajutor mutual, administrată de elevi.

Și igiena se predă în legătură cu meseria și primejdiile ei; tot în legătură cu igiena se organizează jocuri și sporturi în zile de sărbătoare.

De altfel organizarea școlilor de continuare a adus după sine și reforma școlilor primare, care are opt clase. Încă depe băncile acestui școli, elevii sînt aduși în atelierelor școlilor de continuare și lăsați să se folosească de unele unelte, pentru a-și descoperi inclinațiunile pentru anumite meserii.

Acest învățămînt a avut efecte sociale de mare însemnătate. Se știe că în genere copiii de familii nevoiașe e-șiți din școala primară, sînt ademeniți

de nevoia de a aduce un câștig cât de mic familiei, să intre într-o ocupațiune unde sînt plătiți ceva mai bine. Aceasta însă are loc tocmai în acele ocupațiuni care nu necesită nici o pregătire de meșteșug, așa că acești copii rămîu mai tirziu fără nici o armă în lupta pentru existență și ajung cele dintâi victime ale lipsei de lucru și a salariilor insuficiente, constituind armata nemulțumiților, fără niciun interes la existența organizației de stat.

Organizarea învățămîntului prin școlile de continuare a contribuit în măsură foarte mare la împușinarea acestor victime, lucru pe care-l mărturi-

sesc autorii engleji ai broșurii de mai sus, necunoscînd că această problemă, nerezolvită încă în Anglia, este cea mai importantă și urgentă ce se impune astăzi acestei țări industriale.

Cu toată insuficiența lor, credem că cititorii vor întrezări, din chiar rîndurile de mai sus, ce nouă este această concepțiune pentru țara noastră, rămasă încă la școalele de meserii costisitoare, dar producătoare mai mult de funcționari de tot felul, contribuind însă prea puțin la ridicarea nivelului cultural și a puterii de producțiune a clasei noastre muncitoare.

M. S.

